

Dagligvaruhandeln stärker sin ställning

Konkurrensförhållandena inom dagligvaruhandeln har stor ekonomisk betydelse för konsumenterna, eftersom inköp av dagligvaror är en stor del av hushållens utgifter. På uppdrag av regeringen har Konkurrensverket undersökt marknadsförhållandena inom dagligvaruhandeln och hur handeln är organiserad.

Rapporten "Dagligvaruhandeln – Struktur, ägarform och relation till leverantörer" tar upp den ökade centraliseringen av beslutsfattandet när det gäller inköp och sortiment i butikerna, liksom det faktum att handelskedjorna i ökad utsträckning lanserar egna varumärken som konkurrerar med leverantörernas produkter.

forts. på nästa sida

De svenska priserna kan pressas

Konkurrensverkets rapport "De svenska priserna kan pressas!" visar att de svenska priserna fortfarande är höga i ett europeiskt perspektiv. Flera av orsakerna har att göra med hur konkurrensen fungerar. Rapporten visar också att det går att pressa priserna genom att förbättra marknadernas funktionsätt.

Priserna i Sverige för de varor och tjänster som ingår i den privata konsumtionen låg 19 procent över den genomsnittliga prisnivån inom EU 2001 (17 procent exkl. moms), vilket innebar en märkbar sänkning jämfört med 2000. Sverige var ändå det tredje dyraste landet inom EU efter Danmark

och Finland. För perioden januari – augusti 2002 var de svenska konsumentpriserna 20 procent över EU:s. Särskilt dyrt i Sverige var restaurangbesök och logi, transporttjänster och hälso- och sjukvård. Relativt billigt var energi och möbler.

forts. på sid. 4

I DETTA NUMMER:

Ny förordning lägger större ansvar på företagen

3

Artikelregister - Konkurrensnytt 2002

5

Diskriminerande prissättning av flygplansavgifter

6

Dags att söka bidrag till konkurrensforskning

7

Utgivningsplan för Konkurrensnytt 2003

7

Konkurrensen på sockerområdet

8

forts. från sid. 1

Dagligvaruhandeln stärker sin ställning

Konkurrensnytt har ställt frågor till Jan Eliasson som varit projektledare för undersökningen.

Hur skulle du kort vilja beskriva dagligvaruhandeln i Sverige i dag?

— Sverige har en mycket stark koncentration i handelsledet, vilket innebär att handeln har en stark köparmakt. Genom nya ägare och genom samarbete sker en internationalisering som ytterligare stärker ICA, Axfood och KF. Handelns ökade användning av egna varumärken innebär också att de stärker sin ställning gentemot leverantörerna.

I rapporten tar ni upp den ökade centraliseringen inom handelsledet. Hur påverkas konkurrensen?

— I och med centraliseringen är det själva kedjan som i större utsträckning bestämmer vilket sortiment butiken ska ha. En leverantör som inte blir accepterad av de tre stora har svårt att komma ut på marknaden. Den ökade centraliseringen av inköpen och sortimentsstyrningen kan försvåra för nya och mindre leverantörer att få en plats i butikernas sortiment. Även beslut om hur den enskilda butiken ska marknadsföras har förskjutits från butiksföretaget till en central funktion i blocket.

Vilken inverkan har handelns egna varumärken?

— Handeln blir inte bara köpare utan även konkurrent till sina leverantörer och förfogar samtidigt över hyllutrymmet i butiken. Det är också handeln som bestämmer konsumentpriset på både sina egna och konkurrerande leverantörers produkter. I och med egna varumärken blir handeln starkare i förhandlingar med leverantörerna.

Vad betyder internationaliseringen?

— Tidigare var detta en nationell bransch, men nu kommer internationella ägare in och samarbetet över gränserna ökar. Exempelvis äger holländska Ahold 50 procent av ICA, och KF har ett nordiskt samarbete genom Coop Norden. Kedjornas strategi är att samordna inköpen med sina europeiska eller nordiska samarbetspartner. Eftersom det rör sig om stora volymer är det oftast bara stora leverantörer som kan leverera.

Kan man se någon positiv utveckling från konkurrenssynpunkt på dagligvarumarknaden?

— Det är först under senare år som etableringen av butiker med lågprisprofil tagit fart. Det tyska företaget Lidl bearbetar kommunerna för att få butikslägen, vilket inte är lätt. Deras försök att ta sig in på den svenska marknaden har inneburit att de befintliga kedjorna ICA och Axfood har intensifierat sina satsningar på lågpris. Dessutom verkar det som om den fjärde grossisten, BergendahlsGruppen i Skåne, ska få etableringsmöjligheter i Stockholm även för sin dagligvarubutik City Gross.

Vilka är de största hoten mot en fungerande konkurrens?

— Största problemet är etableringshinder. Inom dagligvaruområdet förekommer etableringshinder som beror på dels offentliga regelsystem, dels strukturen på den här marknaden. Det viktigaste, som vi ser det, är att små leverantörer och nya företag kan komma in på marknaden och där är plan- och bygglagen, PBL, ett hinder. Kommer nu t.ex. Lidl att få så många lägen att de tycker att det är värt en satsning? Vi har föreslagit att konkurrensin-

tresset anges i PBL så att det ges än högre prioritet i planläggningen. Sedan är det strukturen, att det i stort sett bara finns tre kanaler ut på marknaden för en leverantör. Det som skiljer Sverige från flertalet övriga länder i Europa är just den höga koncentrationen i handelsledet med ett fåtal block. Därför bör de svenska aktörerna vara försiktiga med hur de agerar. Det är viktigt att handelns inköpare och enskilda handlare agerar så att effektiva företags produkter så långt som möjligt får tillträde till butikernas hyllor. Då får konsumenterna styra sortimentsutbudet.

Dagligvaruhandeln - Struktur, ägarform och relation till leverantörer.

Konkurrensverkets rapportserie 2002:6. Rapporten kan beställas eller laddas ner från www.konkurrensverket.se

Moderniseringen av EG:s konkurrensregler

Ny förordning lägger större ansvar på företagen

Vid rådsmötet den 26 november antogs den nya förordningen för tillämpning av EG:s konkurrensregler. Arbetet med att ta fram den nya förordningen har pågått i mer än tre år för medlemsstaternas del. Inom kommissionen påbörjades arbetet ännu några år tidigare. Förordningen som ska träda i kraft den 1 maj 2004 ersätter den nuvarande förordning nr 17 från 1962, som alltså i fyrtio års tid legat till grund för tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

I september 2000 lade kommissionen fram sitt förslag till ny rådsförordning. Förslaget föregicks av expertmöten och av en vitbok i vilken kommissionen presenterade ett första utkast till en genomgripande reform som sedan fått namnet "moderniseringen". Den omfattande konsultationsproceduren som följde visade att flertalet intressenter ställde sig bakom behovet av en större reformering av det system som gällt hittills.

Individuella undantag avskaffas

Den rådsförordning som nu har antagits innebär att ett system för legalundantag införs. Liksom idag gäller principen att alla konkurrensbegränsande avtal, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som avses i artikel 81.1 och missbruk av en dominerande ställning som avses i artikel 82 är förbjudna utan att det krävs något föregående beslut om det.

Genom den nya förordningen avskaffas det system som nu gäller med individuella undantag enligt artikel 81.3 från förbudet i artikel 81.1. Undantagsreglerna kommer att gälla generellt, utan ett särskilt beslut, dvs. ett s.k. legalundantag.

Detta innebär att företagen inte längre kan ansöka om undantag eller icke-ingripandebesked hos kommissionen för sina avtal utan själva måste ta ställning till om avtalen är konkurrensbegränsande men uppfyller villkoren för undantag.

Syftet med reformen är att göra tillämpningen av EG:s konkurrensregler mer effektiv. Genom systemet med legalundantag får kommissionen större möjlighet att använda sina resurser för att ingripa mot de allvarliga konkurrensbegränsningarna.

Decentralisering till nationella konkurrensmyndigheter

Tillämpningen av artikel 81 och 82 kommer också att decentraliseras till nationella konkurrensmyndigheter och domstolar som ges en parallell behörighet. Många ärenden som kommissionen handlägger idag kommer istället att handläggas av nationella konkurrensmyndigheter.

Principen är att den myndighet som är mest lämpad att hantera ärendet, därför att konkurrensbegränsningen framför allt har effekter inom dess territorium, också ska utreda och besluta i ärendet. Genom samarbete i ett nätverk ska fördelningen av ärenden hanteras och den enhetliga tillämpningen av EG-reglerna

säkerställas. Nationella konkurrensmyndigheter blir skyldiga att tillämpa artikel 81 eller artikel 82 i de ärenden där samhandeln mellan medlemsstaterna påverkas. Nationella domstolar får också en ökad roll vid tillämpningen av EG:s konkurrensregler.

Riktlinjer ges ut nästa år

Under 2003 kommer kommissionen att tillsammans med medlemsstaterna utarbeta ett flertal tillkännagivanden med riktlinjer för hur det nya systemet ska tillämpas i praktiken. Sådana riktlinjer kommer bl.a. att behandla samarbetet mellan konkurrensmyndigheterna i nätverket, samarbetet med de nationella domstolarna samt det s.k. handelskriteriet.

Ändringar blir aktuella även i Sverige

Förordningen och det nya systemet som införs kan också få till följd att nationella regelsystem måste ändras. I vissa fall kan det vara lämpligt att göra ändringar även om det inte direkt föranleds av det nya systemet.

Konkurrensverket har t.ex. framfört att det är lämpligt att nu också avskaffa anmälnings- och ansökningsförfarandena i den svenska konkurrenslagen. Regeringen har för avsikt att snarast tillsätta en utredning för att analysera behovet av och lämna förslag till ändringar i det svenska regelsystemet

Monica Widegren, chef för Konkurrensverkets internationella sekretariat

forts. från sid. 1

De svenska priserna kan pressas!

Tabell 4.1 Så mycket dyrare är Sverige än EU

	Inkl. moms (%)	Exkl. moms (%)
Totalt, 2000	30	–
Totalt, 2001	19	17
Totalt, 2002	20	–
Livsmedel, inkl drycker, 2001	11	6

Anm. Markeringen – anger att uppgift saknas.

Livsmedel var 11 procent dyrare än genomsnittet för EU 2001. Räknas momsen bort var skillnaden sex procent. En svensk momssänkning skulle sannolikt inte få fullt genomslag på priserna vilket bl.a. erfarenheterna från sänkningen av bokmomsen den 1 januari 2002 visar.

Orsakssambanden

Varför är de svenska priserna så höga? Det finns flera förklaringar varav de flesta har sin grund i att marknaderna inte fungerar tillfredsställande.

- Konkurrenstrycket i Sverige är svagare än inom EU.
- Parallellimporten har en prisutjämnande effekt, som dock är måttlig till följd av begränsade importvolymer.
- Transportkostnaderna i Sverige är högre än i de flesta andra länderna inom EU, men kan troligen inte förklara mer än någon procentenhet av prisskillnaderna.
- Rikare länder har i allmänhet högre priser, men Sverige har en prisnivå som ett höginkomstland, trots att vi med EU-mått mätt är ett medelinkomstland. Flera länder, däribland Tyskland, Nederländerna och Österrike, har högre nationalinkomst och lägre priser än Sverige.
- Sverige har jämförelsevis höga arbetskraftskostnader, men det finns länder som har ännu högre kostnader och ändå har lägre priser, såsom Tyskland, Nederländerna och Österrike.
- Växelkursförändringar har stor inverkan på kort och medelsiktiga prisnivåförändringar, inte minst mellan åren 2000 och 2001.

En bristande konkurrens påverkar även prisnivån indirekt genom t.ex. transport- och arbetskraftskostnader. Enligt Konkurrensverkets bedömning kan därför uppemot hälften av prisnivåskillnaden till EU förklaras av ett svagare konkurrenstryck i Sverige.

Hur kan de svenska priserna pressas?

För att pressa de svenska priserna behöver konkurrensen stärkas genom åtgärder på följande områden:

En effektivare konkurrenspolitik

- En effektivare kartellbekämpning, bl.a. genom en resursförstärkning till Konkurrensverket.
- Bättre fungerande regelreformerade marknader. Utvecklingen på de regelreformerade marknaderna behöver följas upp och Konkurrensverket föreslår därför bl.a. att SCB ges i uppdrag att utforma och löpande beräkna index som mäter prisutvecklingen på dessa marknader.
- Öka den konkurrensutsatta delen av ekonomin. Konkurrensverket föreslår att konkurrensplaner tas fram, att regelreformer genomförs samt monopol avvecklas (t.ex. apoteksmonopolet).
- Fler företag genom minskade inträdeshinder. Nyföretagandet i Sverige är lägre än i många andra OECD-länder vilket är allvarligt eftersom en fungerande konkurrens förutsätter att nya företag kan etableras. Konkurrensverket föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning för att analysera inträdesbarriärernas effekter på nyföretagandet i Sverige.

En bättre fungerade inre marknad

- Reducerade handelshinder. Konkurrensverket föreslår att Sverige intensifierar sina ansträngningar för att påskynda harmoniseringen inom EU samt tillämpningen av principen för ömsesidigt erkännande av nationella regler i syfte att reducera handelshindren på den inre marknaden.
- Inför euro. Konkurrensverket anser att ett medlemskap i EMU skulle vara gynnsamt för konkurrensen.

En effektivare konsumentpolitik

- En konsumentpolitik med konkurrensperspektiv. Konkurrensverket föreslår att konsumentnyttan av konkurrens tydligare lyfts fram i konsumentpolitiken.

Mer forskning

- Fördjupade studier av orsakssambanden. Konkurrensverket föreslår att verket ges i uppdrag att genomföra återkommande analyser i samverkan med forskare och andra myndigheter.

Karl Lundvall,
ekonom vid Konkurrensverket

De svenska priserna kan pressas! Konkurrensverkets rapportserie 2002:5. Rapporten kan beställas eller laddas ner från www.konkurrensverket.se

Artikelregister - Konkurrensnytt 2002

Nr 1

Dom i rörkartellmålet
Stora regionala prisskillnader på mat, byggvaror och bensin
Nedsättning och eftergift av böter i kartellärenden
Konkurrensverket bistår kandidatländer
Avgörande från Marknadsdomstolen: Moderbolag ansvarigt för dotterbolags överträdelser
Misforståelser om SAS' erverv av Braathens
Effektivare fördelning av start- och landningstider

Nr 2

Misstankar om asfaltkartell bekräftade
Flera fora för globala konkurrensfrågor
Marknadsdomstolens avgöranden på webben
Vad anser intressenterna om Konkurrensverkets verksamhet?
Karteller inom EU - högsta böterna
Vad har företagen att vinna på konkurrens?

Nr 3

Effektivare kartellbekämpning - målet med lagändring och nya EU-regler
Ny policy från Europeiska kommissionen
Företag uppmuntras lämna information om karteller
Regeringen föreslår skärpning av konkurrenslagen
Rabatt på konkurrensskadeavgift bra för konsumenter och företag
Regeringen tillsätter granskare av byggsektorn
Nytt uppdrag undersöka konkurrensen inom livsmedelsbranschen
Monti vill sätta konsumenterna i förarsätet

Nr 4

Vårda och skapa konkurrens - Vad krävs för ökad konsumentnytta?
"Det viktiga är att det finns flera utövare"
Sveriges yttrande över EU-kommissionens grönbok om ändringar i EU:s koncentrationsförordning
Om Internet och marknader i förändring
Ny bestämmelse om utredningssekretess
Marknadsdomstolen: Tryckta cirkapriser på pocketböcker strider mot konkurrenslagen
Proposition om effektivare kartellbekämpning
Tidskrifter om konkurrensfrågor

Nr 5

Få valmöjligheter på bredbandsmarknaden
Företagskoncentration under tröskelvärdena hänskjuten till EU-kommissionen
Flygmarknaden i Europa granskas
Domstolsavgörande om partsinsyn i avslutat ärende
Konkurrensrättsforum
Rapport om Systembolagets sortimentspolitik
Konferens om regelreformerade marknader
Mer kvalificerad ekonomisk analys genom simulering av förvärv

Nr 6

En effektiv konkurrens uppstår inte av sig själv

Röster om Konkurrensverket 10 år:

- Nya lagen en utmaning för Konkurrensverket
- Stort steg framåt - men det finns mer att göra
- Konkurrens i hela ekonomin
- Mycket att vinna för både företag och konsumenter
- Tiotusentals konkurrensbegränsningar försvann
- Självständig ställning
- Ny rättspraxis har skapats
- Granska tjänster och priser
- Konsumentstöd viktigast

Nr 7

Konkurrensen i Sverige 2002
Leniency infört i Holland
Effektivare kartellbekämpning
Nytt gruppundantag för motorfordon
Forskning pågår
Krafttag krävs på flygområdet
Den svenska och europeiska sockermarknaden
Konkurrensrådet fortsätter året ut
Workshop om kartellbekämpning
Asfaltkarteller i Finland och Norge

Nr 8

För och emot kontroll av företagskoncentrationer
Praktiker och akademiker möttes kring festskriften
Råd för konsumentfrågor ska ta tillvara konsumentperspektivet
Internationellt nätverksmöte
Nordiskt möte på Island
Generaldirektörer möttes i Stockholm
Fler röster om kontroll av företagskoncentrationer

Nr 9

7 av 10 reagerar positivt på ordet konkurrens
Uppsatstävling om konkurrens avgjord
Webbtips
Olika syn på fördelningen av forskningsanslag
Skivbolag varnade i Storbritannien
Om Konkurrensverket i budgeten

Nr 10

Claes Norgren blir ny generaldirektör för Konkurrensverket
Ny lag om elektronisk kommunikation
Bakslag för kommissionen
Ska vinstsyftande företag bedriva sjukvård?
Svårt utforma ekonomiska mål för konkurrensmyndigheter
Konkurrensverket flyttar

Nr 11

Dagligvaruhandeln stärker sin ställning
De svenska priserna kan pressas
Ny förordning lägger större ansvar på företagen
Diskriminerande prissättning av flygplatsavgifter
Utgivningsplan för Konkurrensnytt 2003
Dags att söka bidrag till konkurrensforskning 2003-2004
Konkurrenssituationen för socker inom EU

I varje nummer:

Konkurrensverkets ärenden

Diskriminerande prissättning av flygplatsavgifter

Den 12 november 2002 beslutade Högsta Domstolen att inte lämna prövningstillstånd i målet mellan SAS och Luftfartsverket avseende betalningsansvaret för Terminal 2 på Arlanda. Detta innebär att Göta hovrätts dom står fast, vilken konstaterar att Luftfartsverket missbrukat sin dominerande ställning genom att tillämpa en diskriminerande prissättning av flygplatsavgifter på Arlanda till nackdel för SAS. Som en konsekvens av domen måste Luftfartsverket återbetala cirka 600 miljoner kronor till SAS. SAS befrias även från framtida betalningsansvar för Terminal 2. Det sammanlagda beloppet om närmare 1 miljard kronor är det största belopp som utdömts i en konkurrensrättslig tvist i svensk domstol och möjligen också i europeisk domstol.

Målet har sin bakgrund i den tidigare reglerade flygmarknaden. Terminal 2 togs i bruk 1990 för inrikesflyget. Som var brukligt före avregleringen fick flygbolagen betala för nyttjande av terminalen m.m. genom s.k. kapacitetsavtal. Således fick också SAS och Linjeflyg, som var de enda större flygbolagen på inrikesmarknaden, ingå ett kapacitetsavtal enligt vilket de skulle stå för kostnaderna för Terminal 2. I samband med avregleringen 1992/1993 ändrades dock avgiftssystemet. Istället för kapacitetsavtalen fick flygbolagen betala enligt en för alla gällande taxa som baserades på antalet avgångar, landningar m.m. SAS (som förvärvat Linjeflyg 1992) kvarhölls dock i en rest av det gamla kapacitetsavtalet som innebar att SAS, utöver den sedvanliga taxan, alltså enligt avtal ålades att stå för en betydande del av kostnaderna för Terminal 2. SAS hävdade därför att Luftfartsverket missbrukade sin dominerande ställning genom prisdiskriminering, vilket tillbakavisades av Luftfartsverket.

Avtalsrättslig invändning

En central fråga i målet var om SAS särskilda kostnadsansvar för Terminal 2 var att jämställa med ersättning för flygplatstjänster enligt gällande taxa eller om det i

själva verket utgjorde ersättning för en speciell tjänst som Luftfartsverket utfört åt SAS. Luftfartsverkets invändningar gick ut på att SAS i det ursprungliga kapacitetsavtalet hade åtagit sig ett särskilt betalningsansvar för Terminal 2, eftersom terminalen enligt Luftfartsverkets mening hade uppförts och utformats enligt SAS begäran. Luftfartsverket hävdade att det särskilda kostnadsansvaret inte var att betrakta som vederlag för SAS trafik på Arlanda utan avlösen av SAS förpliktelser enligt det ursprungliga kapacitetsavtalet. Enligt Luftfartsverket skulle därför betalningsansvaret bedömas enligt avtalsrättsliga regler och inte enligt konkurrensrättsliga regler.

Hovrätten avvisade emellertid Luftfartsverkets invändning om att konkurrensrättsliga regler inte var tillämpliga med motiveringen att ”*De konkurrensrättsliga reglerna innehåller tvingande förbud mot närmare angivna missbruk som objektivt sett innefattar konkurrensbegränsande åtgärder och kan inte avtalas bort*” (vår kursivering). För parterna i ett avtal innebär detta följaktligen att även om ett avtal inledningsvis inte strider mot konkurrensreglerna och därmed är civilrättsligt giltigt, så hindrar inte detta att avtalet i ett senare skede kan anses strida mot kon-

kurrensreglerna och drabbas av civilrättslig ogiltighet. Tillämpat på målet så kan det hävdas att det avtal om kostnadsansvar för Terminal 2 som slöts mellan SAS/Linjeflyg och Luftfartsverket före avregleringen inte var konkurrensbegränsande och därmed civilrättsligt giltigt, eftersom SAS och Linjeflyg då hade förtursrätt till inrikes flygtrafik och ersättningen för flygplatstjänster därmed kunde regleras enligt dylika avtal. Efter avregleringen av inrikesflyget förändrades dock förhållandena på marknaden avsevärt, vilket bl.a. avspeglades i att Luftfartsverket införde ett nytt avgiftssystem. Den konkurrensrättsliga bedömningen blev därför en annan.

Likvärdiga tjänster

Invändningen om SAS särskilda ansvar för utformningen av Terminal 2 åberopades också av Luftfartsverket till stöd för att det inte var fråga om konkurrensrättsligt likvärdiga tjänster, för den händelse en konkurrensrättslig bedömning ändå skulle göras. Prisdifferentieringen skulle därför vara tillåten enligt Luftfartsverket. Domstolarna kom dock fram till att även om SAS hade haft visst inflytande vid utformning av terminalen, så var detta naturligt med hänsyn till den monopolställning som bolaget då hade tillsammans med Linjeflyg. Enligt domstolarna var inflytandet inte heller av sådan art att SAS av det skälet skulle bära ett särskilt kostnadsansvar för terminalen efter avregleringen och införandet av det nya avgiftssystemet. Terminalen kunde dessutom efter viss ombyggnad användas av andra flygbolag, inklusive utrikestrafiken. Sammantaget fann därför domstolarna att SAS särskilda kostnadsansvar för Terminal 2 utgjorde en del av den avgift som bolaget hade att erlagga för nyttjan-

de av Arlanda flygplats och att det särskilda kostnadsansvaret därför var att jämställa med ersättningen enligt den nya taxan. SAS och övriga flygbolag erhöll således likvärdiga tjänster enligt domstolarna.

Objektivt godtagbara skäl

Även om ett dominerande företag tar ut olika priser för samma tjänst så kan en sådan prissättning vara objektivt försvarbar, exempelvis om det dominerande företaget kan visa på kostnadsbesparingar eller skalfördelar. I denna del gjorde Luftfartsverket gällande att SAS förorsakat Luftfartsverket merkostnader vid byggandet av Terminal 2 och att prisdifferentieringen därför skulle vara tillåten. Domstolarna fann dock att SAS inte hade förorsakat sådana merkostnader, bl.a. mot bakgrund av att terminalen inte fått en specifik utformning och att den kontinuerligt användes för flygtrafiken. Som ytterligare skäl för att det skulle vara objektivt försvarbart att ålägga SAS en högre avgift anförde Luftfartsverket att SAS haft fördelen att få flytta sin inrikestrafik från Terminal 2 till Terminal 4 på Arlan-

da. Hovrätten ansåg dock att detta inte kunde leda till slutsatsen att differentieringen var objektivt försvarbar, eftersom den nya taxan varken tar hänsyn till vilken terminal som en operatör är verksam från eller till de faktiska kostnaderna som ett flygbolag orsakar vid användande av Luftfartsverkets tjänster.

Avslutande synpunkter

Utgången i målet bekräftar att det krävs mycket starka skäl för att tillåta en dominerande aktör att kostnadsmissigt särbehandla vissa kunder och att kraven ökar ju starkare marknadsställning aktören har. Som tingsrätten anförde gäller särskilt höga krav när den dominerande aktören, såsom Luftfartsverket, har en monopolställning. Målet stödjer även slutsatsen att det ställs betydligt högre krav på att prisdifferentieringen är kostnadsmotiverad när det rör sig om s.k. exploaterande missbruk, d.v.s. prisdiskriminering som vidtas av ett dominerande företag i förhållande till sina kunder, än när det rör sig om s.k. exkluderande missbruk, d.v.s. prisdiskriminering som vidtas av ett dominerande företag i förhål-

ande till sina konkurrenter. I enlighet härmed bekräftar målet att det är mycket svårt för en flygplatshållare att inte tillämpa en enhetlig prissättning gentemot de flygbolag som nyttjar flygplatsen.

Av intresse i målet är också att de svenska domstolarna visade sig välvilligt inställda till att tillämpa både Artikel 82 i Romfördraget och § 19 i konkurrenslagen, samt att de nästan uteslutande förlitade sig på EG-rättslig praxis. Det var i målet ostridigt att samhandelskriteriet var uppfyllt och de båda bestämmelserna uppvisar i övrigt stora likheter. Tillämpningen av EG:s konkurrensregler i målet är av särskild relevans mot bakgrund av den stundande moderniseringen av förordning 17/62, vilken kommer att innebära att övervakningen och tillämpningen av EG:s konkurrensregler i stor utsträckning decentraliseras till nationella domstolar och konkurrensmyndigheter.

*Advokaterna Tommy Pettersson
(ombud för SAS i målet) och
Caroline Fellenius-Omnell,
verksamma vid Mannheimer
Swartling Advokatbyrå*

Utgivningsplan för Konkurrensnytt 2003

Nummer	Manusstopp	Utgivningsdag
1	31 januari	19 februari
2	28 februari	19 mars
3	2 april	23 april
4	30 april	19 maj
5	4 juni	20 juni
6	29 augusti	17 september
7	3 oktober	22 oktober
8	31 oktober	19 november
9	28 november	17 december

Dags att söka bidrag till konkurrensforskning 2003-2004

Senast den 1 februari 2003 ska ansökan om stöd till forskningsprojekt inom konkurrensområdet vara Konkurrensverket tillhanda.

Läs mer på www.konkurrensverket.se under rubriken Forskning. Där hittar du också ansökningsblanketten.

Även för pågående projekt, där verket har beviljat anslag för innevarande budgetår, ska ansökan lämnas in för att fortsatt stöd ska kunna beviljas.

Frågor besvaras av Niklas Strand, tfn 08-700 16 64, e-post niklas.strand@kkv.se

**BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan).

Avsändare: Konkurrensverket 103 85 Stockholm

Karteller är olagliga!**Vill du dra dig ur?****Ring oss på 08-700 15 99****Det kan löna sig!**

Förstag som deltar i en kartell kan helt eller delvis betras från konkurrensstraffavgift (böter) om de bryter fram och erkänner. Anmälan görs på direkttelefon 08-700 15 99, via fax 08-700 15 98, eller e-post till ettorg@kkv.se. Läs mer på Konkurrensverkets webbplats www.konkurrensverket.se.

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Adress 103 85 Stockholm
Sveavägen 167
Telefon 08-700 15 00
Fax 08-700 15 83
konkurrensverket@kkv.se

Konkurrensverket arbetar för en öppen konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna.

www.konkurrensverket.se

Konkurrensen på sockerområdet

På uppdrag av Jordbruksdepartementet har Konkurrensverket kartlagt och analyserat strukturella problem inom den europeiska sockerhandeln.

Förutom att beskriva förhållandet mellan EU:s konkurrensregler och den gemensamma jordbrukspolitik och marknadsorganisationen för socker, innehåller rapporten ett avsnitt om socker och andra sötningsprodukter utifrån ett konkurrensperspektiv. Dessutom beskrivs situationen för bl.a. industriella användare av socker respektive återförsäljare av socker till hushållskunder. Rapporten, som presenteras och överlämnas till Jordbruksministern den 19 december, innehåller även en diskussion om effekterna av ett antal aktuella reformförslag.

Beställ eller ladda ner rapporten från www.konkurrensverket.se

*Christian Blume, Niklas Strand
och Erika Färnstrand*

konkurrens 11
2002

Konkurrensnytt utkommer med 11 nr per år och är tills vidare kostnadsfri.

Ansvarig utgivare:
Elisabeth Wallton

Redaktörer: Åsa Eriksson,
Bengt Kopp

Beställning: Konkurrensverket
103 85 Stockholm
www.konkurrensverket.se
Telefon: 08-700 16 00
Fax: 08-796 96 08

E-post:
konkurrensverket@kkv.se

Produktion: Odelius New
Media#2203
Tryck: AB Danagårds
Grafiska, 2002
ISSN 1404-7217

Konkurrensnytt får fritt citeras om källan anges. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och förkorta insända textbidrag. Redaktionen ansvarar inte för obeställda manuskript och foton.

